

ΚΟΠΟΣ

κόπος, ο, πλ. **κόποι, οι** κ. **κόπια, τα**, ουσ. [*<αρχ. κόπος <κόπτω>*]. **1.** η μεγάλη σωματική ή πνευματική προσπάθεια που καταβάλλεται για την επίτευξη κάποιου σκοπού, καθώς και η κούραση που προέρχεται από την προσπάθεια αυτή: «είχε πολύ κόπο αυτή η δουλειά || αγόρασα με μεγάλο κόπο αυτό το σπιτάκι για να βάλω μέσα την οικογένειά μου || χωρίς κόπο δεν προκόβει κανείς στη ζωή του || χρειάστηκε πολύς κόπος για να γραφεί το λεξικό που κρατάτε στα χέρια σας». **2.** η αμοιβή για την προσπάθεια που κατέβαλε κάποιος να φέρει σε πέρας κάποια συγκεκριμένη εργασία: «μόλις τέλειωσα τη δουλειά του, πήγε να μου φάει τον κόπο μου || δε θα επιτρέψω σε κανέναν να μου φάει τους κόπους της δουλειάς μου || δε χαρίζω σε κανέναν τα κόπια μου». (Χριστουγεννιάτικα κάλαντα: *ανοίξτε τα κουτάκια σας τα κατακλειδωμένα και δώσ' τε μας τον κόπο μας να πάμε σ' άλλη πόρτα*). (Ακολουθούν 25 φρ.)·

- *άβουλος ο νους, διπλός ο κόπος*, βλ. λ. [νους](#)·

- *άδικος κόπος*, βλ. φρ. *χαμένος κόπος*·

- *αν δε σου κάνει κόπο ή αν δε σας κάνει κόπο*, παρακλητική έκφραση για εξυπηρέτηση: «μια και πας στο περίπτερο, αν δε σου κάνει κόπο, πάρε και για μένα ένα πακέτο τσιγάρα»·

- *αξίζει τον κόπο*, δεν είναι άσκοπο, δεν είναι μάταιο: «αξίζε τον κόπο που τους συμφιλιώσαμε, γιατί τώρα ζούνε ευτυχημένοι»·

- *άσκοπος ο νους, διπλός ο κόπος*, βλ. λ. [νους](#)·

- *για τον κόπο σου*, παροχή που δίνεται σε κάποιον ως αμοιβή εργασίας: «πάρε τόσα λεφτά για τον κόπο σου || πόσα θέλετε για τον κόπο σας;»·

- *δεν αξίζει τον κόπο*, (για πρόσωπα ή πράγματα) είναι ανάξιο(ς) λόγου, ασήμαντο(ς), τιποτένιο(ς): «δεν αξίζει τον κόπο ν' ασχολείσαι άλλο μ' αυτόν τον αλήτη || δεν αξίζει τον κόπο να στενοχωριέσαι που έχασες έναν κοινό αναπτήρα»·

- *είναι κόπου άξιο*, αξίζει κανείς να ασχοληθεί με αυτό που γίνεται λόγος: «είναι κόπου άξιο να προσπαθήσουμε να τους μονοιάσουμε, γιατί είναι καλά παιδιά»·

- *η δουλειά δε θέλει κόπο, θέλει τρόπο*, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- *κάνεις τον κόπο να...;* (με παρακλητική διάθεση) μπορείς να...(:): «κάνεις τον κόπο, μια κι είσαι όρθιος, να μου φέρεις ένα ποτήρι νερό; || κάνεις τον κόπο να φωνάξεις απ' το σπίτι του αδερφό μου;»·

- *κάνω τον κόπο*, βλ. φρ. *μπαίνω στον κόπο*·

- *μάταιος κόπος*, βλ. φρ. *χαμένος κόπος*·

- *με κόπο*, με συνεχή προσπάθεια και δυσκολία: «όλη αυτή η περιουσία που βλέπεις, έγινε με κόπο»·

- *με κόπους και με βάσανα*, βλ. λ. [βάσανο](#)·

- *μετά πολλών κόπων και βασάνων*, βλ. λ. [βάσανο](#)·

- *μου κάνει κόπο*, μου προκαλεί κούραση, ταλαιπωρία: «εσένα αν σ' αρέσει, πήγαινε, πάντως εμένα μου κάνει κόπο να τρέχω για ορειβασία πάνω στα κατσάβραχα»·

- *μπαίνω στον κόπο*, δέχομαι να καταβάλω κάποια προσπάθεια για ένα σκοπό, δέχομαι να προσπαθήσω για κάτι: «μπες στον κόπο, σε παρακαλώ, να με βοηθήσεις να μεταφέρω αυτό το μπαούλο μέχρι τη στάση των ταξί! || δεν

μπαίνει στον κόπο ούτε καν να σκεφτεί!»·

- οι κόποι μιας ζωής, όλα όσα έχει κερδίσει κάποιος με την εργασία του κατά τη διάρκεια της ζωής του: «άφησε τους κόπους μιας ζωής σ' ένα ορφανοτροφείο, γιατί δεν είχε οικογένεια»·

- πάνε οι κόποι μου χαμένοι ή πάνε χαμένοι οι κόποι μου, ενήργησα ή προσπάθησα άσκοπα, μάταια, ανώφελα: «προσπάθησε να κάνει μια δική του δουλειά, αλλά πάνε οι κόποι του χαμένοι, γιατί απέτυχε || προσπάθησα να τον τραβήξω απ' τον κακό δρόμο, αλλά πάνε οι κόποι μου χαμένοι». (Λαϊκό τραγούδι: *είσαι γυναίκα του μπελά και σε μπελά με βάζεις, χαμένοι πάν' οι κόποι μου, -ρε τ' είν' αυτά;- μυαλό πια δεν αλλάζεις*)·

- σαπουνίζοντας γουρούνι, χάνεις κόπο και σαπούνι, βλ. λ. [γουρούνι](#)·

- τα καλά κόποις κτώνται, τα αγαθά ή η επιτυχία στη ζωή αποκτιούνται ύστερα από κόπο: «πρέπει να δουλέψεις σκληρά, αν θέλεις να μην σου λείψει τίποτα, γιατί τα καλά κόποις κτώνται || για να γίνεις γιατρός χρειάζεται σκληρό διάβασμα, γιατί τα καλά κόποις κτώνται»·

- τζάμπα κόπος, βλ. φρ. χαμένος κόπος·

- τι κάνει ο κόπος σου; πόσα χρήματα ζητάς για την εργασία που μου πρόσφερε(s);·

- τον βάζω σε κόπο, τον υποβάλλω σε κούραση, σε ταλαιπωρία: «μην τον βάζεις σε κόπο, δε βλέπεις που είναι γέρος άνθρωπος;»·

- του 'μεινε ο κόπος διάφορο, η προσπάθειά του δεν είχε επιτυχή έκβαση: «πάλεψε με όλες του τις δυνάμεις να στήσει την επιχείρηση που λαχταρούσε, αλλά στο τέλος του 'μεινε ο κόπος διάφορο»·

- χαμένος κόπος, ενέργεια ή προσπάθεια άσκοπη, μάταιη, ανώφελη: «προσπάθησα να τον συνετίσω, αλλά χαμένος κόπος, γιατί είναι αγύριστο κεφάλι». (Λαϊκό τραγούδι: *εμένα φίλε δε με τουμπάρει αυτός ο τρόπος, μην επιμένεις, χαμένα λόγια, χαμένος κόπος*).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας